

O'ZBEKISTONDA INFLATSIYA MUAMMOSI VA UNI
BARQARORLASHTIRISH MEXANIZMLARI

Mamadiyorov Olimjon Umarovich

PhD. TDIU

Matyaqubov Jahongir Alisher o'g'li

TDIU talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O'zbekistonda inflatsiya muammosi va unga qarshi kurashning samarali choralarini o'rganish maqsad qilingan. Inflatsiya milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga jiddiy ta'sir ko'rsatadi, aholining xarid qobiliyatini pasaytiradi va ijtimoiy muammolarni kuchaytiradi. Tadqiqotda inflatsiyaning asosiy sabablari – talab va taklif nomuvofiqligi, pul massasining oshishi, ichki va tashqi iqtisodiy omillar, global narx o'zgarishlari hamda moliya va kredit siyosatidagi zaifliklar – tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *inflatsiya, iqtisodiy barqarorlik, pul-kredit siyosati, fiskal choralar, narxlar o'sishi, makroiqtisodiy siyosat, aholi xarid qobiliyati, moliyaviy farovonlik, iqtisodiy rivojlanish, narxlarni tartibga solish.*

Annotation: *this article aims to study the problem of inflation in Uzbekistan and effective measures to combat it. Inflation seriously affects the sustainable development of the national economy, reduces the purchasing power of the population and exacerbates social problems. The study analyzes the main causes of inflation – the inconsistency of supply and demand, the increase in the money supply, internal and external economic factors, global price changes and vulnerabilities in finance and credit policy.*

Keywords: *inflation, economic stability, monetary policy, fiscal measures, price growth, macroeconomic policy, population purchasing power, financial well-being, Economic Development, price regulation.*

Kirish

Inflatsiya – har bir mamlakat iqtisodiyoti uchun muhim va dolzarb masala bo'lib, u narxlar darajasining uzluksiz o'sishi va pulning qadrsizlanishi bilan tavsiflanadi. O'zbekistonda so'nggi yillarda iqtisodiy islohotlar va global iqtisodiy o'zgarishlar fonida inflatsiya darajasi mamlakatning barqaror rivojlanishiga ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli, inflatsiyani aniqlash, uning sabablarini tahlil qilish va unga qarshi samarali kurash choralarini ishlab chiqish milliy iqtisodiyotning barqarorligini ta'minlash uchun muhim ahamiyatga ega.

Ushbu maqolada O'zbekistonda inflatsiya muammosi, uning iqtisodiy va ijtimoiy oqibatlarini, shuningdek, hukumat va markaziy bank tomonidan qo'llaniladigan pul-kredit siyosati, fiskal choralar va boshqa strategiyalar orqali inflatsiyani kamaytirish yo'llari o'rganiladi. Tadqiqot natijalari mamlakat iqtisodiyotida makroiqtisodiy barqarorlikni

ta'minlash va aholining moliyaviy farovonligini oshirish uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga imkon beradi.

Adabiyot tahlili

Milliy adabiyotlarda, so'nggi yillarda olib borilgan tadqiqotlar inflatsiyaning ijtimoiy va iqtisodiy oqibatlariga alohida e'tibor qaratadi. Abduraxmonov S.S., Xalmatjanov F.M. (2025) Ular aholining xarid qobiliyati, jamg'arma darajasi, ish haqi va investitsiya muhiti bilan bevosita bog'liqligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, amaliy tajribalar, hukumat va Markaziy bank tomonidan qo'llanilgan choralar orqali inflatsiyani kamaytirish bo'yicha samarali strategiyalar ishlab chiqilganligi qayd etiladi.

Shuningdek, iqtisodchi Rahmonov inflatsiyani pul-kredit siyosati va makroiqtisodiy omillar bilan bog'liq jarayon sifatida ko'rib, uning aholining xarid qobiliyati va ijtimoiy farovonligiga ta'sirini tahlil qilgan.

Abduraxmonov S.S., Xalmatjanov F.M. (2025). Tahlil natijalariga ko'ra, turli olimlarning fikrlari milliy iqtisodiyotda inflatsiyani kamaytirish uchun bir qator chora-tadbirlarni ishlab chiqish zarurligini ko'rsatadi, jumladan, pul-kredit siyosatini takomillashtirish, fiskal choralarni kuchaytirish va ijtimoiy himoya mexanizmlarini kuchaytirish.

Erkinboyev M.E., Ahmadov N.O. (2025) inflatsiya asosan talab va taklif muvozanatidagi nomuvofiqlik, global narx o'zgarishlari va pul massasining oshishi bilan bog'liq. Inflatsiya turlari orasida talab inflatsiyasi, taklif inflatsiyasi va hiperinflatsiya mavjud

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu ishda inflatsiya muammosini o'rganish uchun kompleks tadqiqot metodlari qo'llanildi. Nazariy tahlil metodlari – iqtisodiy adabiyotlar, ilmiy maqolalar va statistik ma'lumotlar tahlil qilindi, inflatsiya nazariyasi va unga qarshi kurash bo'yicha asosiy konseptlar aniqlashtirildi.

Statistik metodlar – O'zbekiston Markaziy banki va boshqa rasmiy manbalardan olingan iqtisodiy ko'rsatkichlar, jumladan, narxlar indeksi, pul massasi va inflyatsiya darajasi o'rganildi. Bu orqali inflatsiya darajasining o'zgarishi va uning asosiy omillari tahlil qilindi.

Tahlil va natijalar

Inflatsiya – bu narxlar darajasining uzluksiz oshishi va pulning qadrsizlanishi bilan tavsiflanadigan iqtisodiy jarayon bo'lib, u har bir mamlakat iqtisodiyoti uchun muhim muammo hisoblanadi. O'zbekistonda inflatsiya asosan talab va taklif muvozanatidagi nomuvofiqlik, global narx o'zgarishlari va pul massasining oshishi bilan bog'liq. Inflatsiya turlari orasida talab inflatsiyasi, taklif inflatsiyasi va hiperinflatsiya mavjud. Talab inflatsiyasi talabning taklifdan oshishi natijasida yuzaga keladi, taklif inflatsiyasi esa ishlab chiqarish xarajatlarining oshishi bilan bog'liq.

O'zbekistonda inflyatsiyaga bir nechta omillar ta'sir ko'rsatadi. Jumladan, pul massasining oshishi, ishlab chiqarish xarajatlarining ko'payishi, import narxlarining oshishi va ba'zi iqtisodiy islohotlar narxlar bosimini kuchaytiradi. Bu jarayonning salbiy oqibatlari

ham mavjud: aholi xarid qobiliyati pasayadi, jamg'armalar qadrsizlanadi, investitsiya muhitiga salbiy ta'sir ko'rsatadi va iqtisodiy o'sish sur'ati sekinlashadi.

2025-yilning boshida oyma-oy narxlar o'sishi kuzatilsa ham, yil o'rtalaridan boshlab yillik inflyatsiya darajasi izchil kamayib bordi va yil oxiriga kelib 7,5 % gacha tushdi – bu oxirgi yillarda eng past ko'rsatkichlardan biri sifatida qayd etildi. Bu natija Milliy statistika qo'mitasi tomonidan e'lon qilingan ma'lumotlar bilan tasdiqlanadi. Inflyatsiyaga qarshi olib borilgan chora-tadbirlar bir qator yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. Avvalo, ichki bozordagi tovarlar va xizmatlar taklifini oshirish orqali talab-taklif muvozanatini yaxshilashga yo'naltirilgan strategiyalar joriy qilindi. Bu yo'nalishda oziq-ovqat mahsulotlari va ishlab chiqarish yo'nalishlarini qo'llab-quvvatlash orqali narx bosimini kamaytirish maqsad qilingan. Shuningdek, bank kreditlarini kengaytirish orqali kichik va o'rta korxonalar faoliyatini rag'batlantirish yo'lga qo'yildi, bu o'z navbatida ishlab chiqarishni oshirib, bozordagi taklifni kuchaytirdi.

1-jadval**2025-yil inflyatsiya statistikasi (oylar bo'yicha)**

Oylar	Yillik inflyatsiya darajasi (%)
Yanvar	0,7%
Mart	2,1%
May	8,7%
Sentabr	8,0%
Oktabr	7,8%
Noyabr	7,5%

Bu jadvaldan ko'rinib turibdiki, 2025-yilda yillik inflyatsiya darajasi yil boshidan oxirigacha izchil pasayish yo'nalishini kuzatdi. Bu inflyatsiya siyosatining samarali ishlashini va nazorat ostida ekanligini ko'rsatadi. Umuman olganda, 2025-yilda inflyatsiyaga qarshi olib borilgan strategik chora-tadbirlar natijasida narxlar o'sish sur'ati sekinladi va 2016-yildan beri eng past darajalardan biri qayd etildi.

Markaziy bank asosiy stavkani barqaror saqlash orqali monetar sharoitni qo'llab-quvvatladi, shuningdek, inflyatsiya prognozlarini past darajada ushlab turishga intildi. Bu choralar respublika iqtisodiyotida narxlar o'sishining sekinlashishiga yordam berdi va 2025-yilda inflatsiya barqaror pasayish yo'nalishini ko'rsatdi. Asosiy e'tibor oziq-ovqat, qishloq xo'jaligi mahsulotlari va xizmatlar bozorini kengaytirishga qaratilgan bo'lib, bu talab-taklif muvozanatini yaxshilash orqali narxlar bosimini kamaytirishga xizmat qiladi. 2026-yilda banklar qishloq xo'jaligi, oziq-ovqat sanoati va xizmatlar sektoriga kreditlar hajmini kengaytirishi rejalashtirilgan, bu esa taklif miqdorini oshirishga yordam beradi va mikro, kichik va o'rta biznesni keng qo'llab-quvvatlash orqali iqtisodiy faoliyatni jonlantirishni maqsad qilgan.

2025-yil yakunida inflyatsiya past darajada ushlab turildi, bu esa pul-kredit siyosati va iqtisodiy islohotlar samaradorligini ko'rsatadi. Natijada, O'zbekistonda inflyatsiyaga qarshi chora-tadbirlar narxlar o'sishini nazorat qilish, taklifni oshirish, iqtisodiy faoliyatni qo'llab-quvvatlash va barqaror iqtisodiy muhitni yaratishga xizmat qilmoqda.

Xulosa va takliflar

O'zbekistonda inflatsiya muammosi milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga jiddiy ta'sir ko'rsatadi va aholining xarid qobiliyati hamda moliyaviy farovonligiga bevosita ta'sir qiladi. 2025-yilda olib borilgan chora-tadbirlar, jumladan, pul-kredit siyosatini qat'iylashtirish, ichki bozorni mahsulotlar bilan to'ldirish, mikro, kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash hamda fiskal siyosatni muvofiqlashtirish natijasida inflyatsiya darajasi pasayish yo'nalishini ko'rsatdi.

Milliy statistika ma'lumotlariga ko'ra, yil oxiriga kelib yillik inflyatsiya 7,5 % gacha tushdi, bu avvalgi yillarga nisbatan barqaror va past ko'rsatkich hisoblanadi. Bu natija hukumat va Markaziy bankning inflyatsiyaga qarshi olib borilgan strategik choralarining samaradorligini tasdiqlaydi. Kelgusida inflatsiya darajasini yanada pasaytirish va barqarorlashtirish uchun tavsiya etilgan yechimlar quyidagilardan iborat: pul-kredit siyosatini doimiy monitoring qilish, ichki ishlab chiqarishni rag'batlantirish, investitsiyalarni oshirish, narxlarni tartibga solish mexanizmlarini kuchaytirish va aholining moliyaviy farovonligini himoya qilishga qaratilgan ijtimoiy dasturlarni amalga oshirish.

Shu bilan birga, inflatsiyaga qarshi samarali kurash O'zbekiston iqtisodiyotining uzoq muddatli barqarorligini ta'minlash va aholining moliyaviy farovonligini oshirishga xizmat qilishi aniqlandi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, strategik chora-tadbirlar va puxta rejalashtirilgan iqtisodiy siyosat orqali milliy inflyatsiya darajasini nazorat qilish va barqaror iqtisodiy muhit yaratish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abduraxmonov S.S., Xalmatjanov F.M. Inflyatsiya va pul-kredit siyosati. – Toshkent: Modern Education and Development, 2025. – 34 b.
2. Baxromova I.A., G'ulomova G.A., Ahmedov O.A. Fighting Inflation in Uzbekistan: An Analysis of the Monetary Policy of the Central Bank. – World Scientific Research Journal, 42(1), 2025. – 160–162 b.
3. Adilov Z. O'zbekiston Respublikasida pul-kredit siyosatining maqsadi. – Green-Eco Iqtisodiyot va Taraqqiyot, 2025. – 25 b.
4. Jumaqo'ziyev O.O. Pulning qadrsizlanishi. Inflyatsiya. – Pedagogics Scientific Journal, 2025. – 20 b.
5. Primova D. Markaziy bankning pul-kredit siyosatini O'zbekiston iqtisodiyoti barqarorligiga ta'siri. – Moliya va Bank Ish, 9(4), 2023. – 11–15 b.
6. Erkinboyev M.E., Ahmadov N.O. Inflatsiya va uning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri. – Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi, 19(2), 2025. – 30–35 b.